

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-105>

УДК 338.43:502.131.1(477)

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ

FORMULATION OF ECONOMIC POLICY FOR SUSTAINABLE AGRICULTURE: CURRENT APPROACHES AND CHALLENGES

Гузенко Максим Васильович
аспірант,
Сумський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4128-4534>

Huzenko Maksym
Sumy State University

У статті досліджено теоретико-методологічні засади формування економічної політики сталого сільського господарства як системи державних заходів, спрямованих на забезпечення довготривалої життєздатності аграрного сектору з урахуванням екологічної стійкості та соціальної справедливості. Така політика передбачає створення умов і стимулів для впровадження практик, що поєднують економічну ефективність, екологічну відповідальність і соціальну орієнтованість. Сталий розвиток сільського господарства визначено стратегічним напрямом сучасної економічної політики, що поєднує економічні інтереси виробників із вимогами охорони довкілля та забезпечення добробуту сільського населення. Основними завданнями цієї політики є: економічна стійкість аграрного сектору, підвищення продуктивності, збереження природних ресурсів, розвиток сільських територій, адаптація до змін клімату, продовольча безпека. Автором окреслено складові механізми реалізації політики, що дозволяють досягти збалансованого розвитку економічних, екологічних і соціальних компонентів агросфери.

Ключові слова: економічна політика, стале сільське господарство, економічна політика сталого сільського господарства, інструменти економічної політики, механізм економічної політики сталого сільського господарства.

The article investigates the theoretical and methodological foundations of the formation of an economic policy of sustainable agriculture, which is proposed to be understood as a system of government measures aimed at ensuring the long-term economic viability of the agricultural sector while respecting the principles of environmental sustainability and social justice. Such a policy involves creating economic conditions that encourage all stakeholders to adopt practices that ensure economic efficiency, environmental sustainability, and social justice. This is because a market economy requires the state not only to regulate, but also to actively stimulate economic growth by creating institutional conditions for business development, attracting investment, and increasing the competitiveness of the national economy. Sustainable agricultural development is a key area of modern economic policy that combines the economic interests of agricultural producers with the requirements for the preservation of the natural environment and the social welfare of the rural population. The main objectives of the economic policy of sustainable agriculture are as follows: ensuring economic sustainability and competitiveness of agricultural producers by creating a favorable investment environment and access to financial resources; supporting sustainable productivity growth in the agricultural sector through modernization of production and introduction of advanced agricultural technologies; promoting environmental sustainability through conservation of natural resources, introduction of environmentally friendly management practices and mini-sustainable agriculture. A wide range of tools and mechanisms are used to implement the targets of the economic policy of sustainable agriculture, among which the key place is occupied by state programs and strategies. In the article, the author identifies the constituent elements of the mechanism for implementing the economic policy of sustainable agriculture, which will ensure the coordinated functioning of economic, environmental and social components of agricultural development in the long term.

Keywords: economic policy, sustainable agriculture, economic policy of sustainable agriculture, economic policy instruments, mechanism of economic policy of sustainable agriculture.

Постановка проблеми. У контексті глобальних кліматичних викликів та зростаючої уваги до якості життя населення, сталий розвиток сільського господарства стає важливою складовою державної економічної політики. При цьому пріоритетними завданнями розвитку аграрного сектора є не лише збереження природних ресурсів, а й забезпечення стабільного економічного зростання, розвиток сільських територій, підтримку фермерів та створення нових робочих місць. На сучасному етапі сільське господарство постає як один із ключових секторів економіки, що відіграє вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки, має значний потенціал для зменшення викидів парникових газів, адаптації до змін клімату та формування екологічно збалансованої моделі розвитку, яка поєднує економічну ефективність, турботу про громадське здоров'я та відповідальність перед майбутніми поколіннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичними та прикладними дослідженнями економічної політики займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-економісти, зокрема: Дж. М. Кейнс [9], В. Ойкен [5], Беляєв О. О., Бебело А. С., Діба М. І. [13], О. М. Москаленко [16], В. Д. Лагутін [15], С. М. Гончаров, С.М. Кушнір [14], М. Ф. Юрій [17] та інші.

Питання формування економічної політики сталого розвитку сільського господарства висвітлювали в своїй праці такі вчені як: А. Хошиде [7], Р. Кангура, Д. Ферріс [8], Л. Молдаван, О. Піменова, О. Прокопишен, Н. Жидовська [10] та інші.

Завдяки їх дослідженням стало можливим не лише глибше зрозуміти природу, цілі та інструменти економічної політики у сфері сталого розвитку сільського господарства, але й обґрунтувати практичні підходи до її формування, враховуючи сучасні глобальні виклики, екологічні загрози та потребу в гармонізації економічного зростання з принципами екологічної відповідальності та соціального добробуту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність теми обумовлена необхідністю формування ефективної економічної політики, яка б відповідала сучасним викликам сталого розвитку аграрного сектора, включаючи зміну клімату, виснаження природних ресурсів та загрози громадському здоров'ю. В умовах глобалізації та екологічної нестабільності зростає потреба у переході до моделі сільського господарства,

що базується на принципах економічної ефективності, екологічної стійкості та соціальної справедливості. Попри наявні зусилля держави, в Україні й досі недостатньо опрацьовані теоретико-методологічні підходи до формування цілісної економічної політики сталого сільського господарства, а також не повною мірою враховано її міжсекторальний характер і вплив на громадське здоров'я.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сучасних підходів до формування економічної політики сталого сільського господарства та визначення основних викликів, що постають на шляху її реалізації в умовах кліматичних змін, деградації природних ресурсів та загроз для громадського здоров'я.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фундаментальну основу функціонування аграрного сектору становить ефективна економічна політика, що представляє цілісну систему державного регулювання національного господарства, спрямовану на інтеграцію економічних, соціальних та екологічних пріоритетів з метою забезпечення збалансованого розвитку, підвищення продуктивності аграрного виробництва, збереження природного потенціалу та зміцнення соціальної стабільності. Варто відмітити, що в цілому економічна політика держави є одним з ключових інструментів управління соціально-економічними процесами, що спрямована на досягнення макроекономічної стабільності, підтримку регіонального розвитку, підвищення рівня зайнятості та забезпечення соціальної справедливості. Інструментарій економічної політики охоплює широкий спектр механізмів – від фіскального та монетарного регулювання до зовнішньоекономічної політики, стимулювання інвестицій, структурної трансформації економіки та підтримки пріоритетних галузей, включаючи сільське господарство [1]. Науково-методичні підходи до трактування поняття «економічна політика» узагальнено в таблиці 1.

Аналіз наведених у таблиці 1 науково-методичних підходів до трактування поняття «економічна політика» демонструє різноманіття поглядів щодо її сутності та інструментарію. Проте, більшість дослідників мають однотайну думку щодо того, що економічна політика є сферою державної діяльності, спрямованою на вплив на економічні процеси з метою досягнення певних соціально-економічних цілей. В той же час наведені підходи мають і свої відмінності, зокрема Дж. М. Кейнс,

Таблиця 1

Науково-методичні підходи до трактування поняття «економічна політика» зарубіжними та вітчизняними науковцями

Автор	Визначення економічної політики
Дж. М. Кейнс [9]	Економічна політика – це державне регулювання, яке впливає на незалежні змінні (схильність до споживання, гранична ефективність капіталу, норма відсотка), а через них - на зайнятість і дохід.
В. Ойкен [5]	Економічна політика – це сукупність державних заходів впливу на економічні процеси.
О. О. Беляєв, А. С. Бебело, М. І. Диба [13]	Економічна політика — це концентрована, науково обґрунтована діяльність держави щодо цілеспрямованого керування функціональним розвитком економіки на макро- і мікрорівні з метою забезпечення загального добробуту в країні.
О. М. Москаленко [16]	Економічна політика – це сукупність цілей, принципів, заходів, методів та інструментів управління економікою країни, її соціально-економічної системою
В. Д. Лагутін [15]	Економічна політика – це складова загального політичного процесу, цілісна система заходів державного впливу на економіку, ефективність яких виявляється за взаємозв'язку її елементів
С. М. Гончаров, С. М. Кушнір [14]	Економічна політика – основний напрям дій держави, уряду як усередині країни, так і на міжнародній арені в галузі управління економікою, надання певної спрямованості економічним процесам залежно від поставлених цілей, завдань, інтересів країни
М. Ф. Юрій [17]	економічна політика держави є процесом реалізації її економічних функцій шляхом різноманітних державних заходів впливу на економічні процеси для досягнення певних цілей

розглядає економічну політику як інструмент державного регулювання, що безпосередньо впливає на ключові економічні змінні, такі як схильність до споживання, інвестиції та відсоткові ставки, з метою досягнення бажаного рівня зайнятості та доходу. В свою чергу, В. Ойкен трактує економічну політику дещо ширше, а саме: як сукупність різноманітних державних заходів, спрямованих на управління економічними процесами, запобігання негативним тенденціям та впорядкування економічного розвитку.

Різняться підходи до визначення економічної політики і в працях вітчизняних науковців: О. О. Беляєв, А. С. Бебело, М. І. Диба підкреслюють наукову обґрунтованість та цілеспрямованість економічної політики, О. М. Москаленко розглядає економічну політику як комплексну систему, В. Д. Лагутін підкреслює, що економічна політика є складовою загального політичного процесу, С. М. Гончаров і С. М. Кушнір трактують економічну політику як основний напрям дій держави, М. Ф. Юрій визначає економічну політику через призму реалізації покладених на державу функцій.

Таким чином, визначення економічної політики варіюються залежно від акценту, який роблять автори на різних аспектах: від інструментів державного впливу та цілей до характеру діяльності та її місця в загальному політичному процесі.

В той же час, ринкова економіка вимагає від держави не лише регулювання, але й активного стимулювання економічного зростання, формуючи інституційні умови для розвитку бізнесу, залучення інвестицій та підвищення конкурентоздатності національного господарства [16]. Аграрний сектор, зважаючи на його важливе соціальне, економічне та екологічне значення, займає особливе місце в структурі економічної політики, потребує особливої уваги та комплексного регулювання в рамках економічної політики. У сучасному глобалізованому світі економічна політика все більше визначається принципами сталого розвитку, що передбачає збалансування економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної відповідальності. На сьогоднішній день це набуває особливої актуальності для сільського господарства – галузі, яка безпосеред-

ньо залежить від природних ресурсів і водночас є важливим фактором впливу на довкілля та якість життя населення.

Сталий розвиток сільського господарства є ключовим напрямом сучасної економічної політики, який поєднує економічні інтереси аграрного виробника з вимогами щодо збереження природного середовища та соціального добробуту сільського населення [4].

У контексті сталого сільського господарства виникає необхідність у формуванні специфічної економічної політики, яка б враховувала екологічні та соціальні аспекти аграрного виробництва. Узагальнюючи існуючі трактування та враховуючи специфіку сталого розвитку сільського господарства, під економічною політикою сталого сільського господарства, на нашу думку, варто розуміти комплекс державних заходів, спрямованих на забезпечення довгострокової економічної спроможності сільськогосподарського сектору, одночасно сприяючи екологічній стійкості та соціальній справедливості та передбачає створення таких економічних умов та стимулів, які б заохочували зацікавлені сторони до впровадження практик, що забезпечують: економічну ефективність: стабільні доходи для сільгоспвиробників, підвищення продуктивності, конкурентоздатність та ефективно використання ресурсів; екологічну стійкість: збереження природних ресурсів (ґрунт, вода, біорізноманіття), мінімізація негативного впливу на довкілля (забруднення, викиди парникових газів), адаптація до зміни клімату; соціальну справедливість: підтримка сільських громад, створення робочих місць, забезпечення продовольчої безпеки та якості харчування.

Таким чином, економічна політика сталого сільського господарства спрямована на збалансування економічного зростання аграрного сектору та необхідністю збереження довкілля і забезпечення соціального добробуту для сучасного та майбутніх поколінь. Основною метою економічної політики сталого сільського господарства є формування аграрної системи, здатної забезпечувати продовольчу безпеку, конкурентоспроможність та екологічну рівновагу у довгостроковій перспективі.

Ефективне досягнення поставленої мети можливе лише за умови послідовного виконання комплексу пріоритетних завдань та цілеспрямованого застосування широкого спектра ринкових інструментів, здатних забезпечити належну реалізацію стратегічних орієнтирів (рис. 1).

Серед першочергових завдань економічної політики сталого сільського господарства варто виділити:

- забезпечення економічної стійкості та конкурентоздатності сільськогосподарських виробників, що включає підвищення їхньої прибутковості, зниження витрат, полегшення доступу до ринків збуту, стимулювання інновацій та технологічного розвитку, а також підтримку диверсифікації сільськогосподарської діяльності;

- підтримка сталого зростання продуктивності сільського господарства, яка спрямована на забезпечення ефективного використання ресурсів, впровадження сучасних агротехнологій, оптимізація виробничих процесів без шкоди для навколишнього середовища, а також сприяння збереженню та покращенню родючості ґрунтів;

- сприяння екологічній стійкості сільського господарства, а саме: мінімізація негативного впливу сільськогосподарської діяльності на довкілля, збереження біорізноманіття, раціональне використання природних ресурсів (ґрунтів, води, повітря), підтримка агроекологічних практик та відновлення деградованих територій;

- забезпечення соціальної справедливості та розвитку сільських територій, що передбачає створення нових робочих місць у сільській місцевості, підвищення рівня життя сільського населення, підтримка малих та середніх фермерських господарств, розвиток сільської інфраструктури та забезпечення доступу до якісних соціальних послуг;

- адаптація до змін клімату та пом'якшення їх наслідків через впровадження практик, що підвищують стійкість сільськогосподарського виробництва до кліматичних змін (посухи, повені, екстремальні температури), а також зменшення викидів парникових газів від сільськогосподарської діяльності;

- забезпечення продовольчої безпеки та якості харчових продуктів шляхом виробництво достатньої кількості якісної та безпечної сільськогосподарської продукції для задоволення потреб населення, а також сприяння сталому споживанню.

Ефективна економічна політика сталого сільського господарства значною мірою визначається механізмами державного регулювання, що охоплюють комплекс заходів, спрямованих на досягнення економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної рівноваги в аграрному секторі.

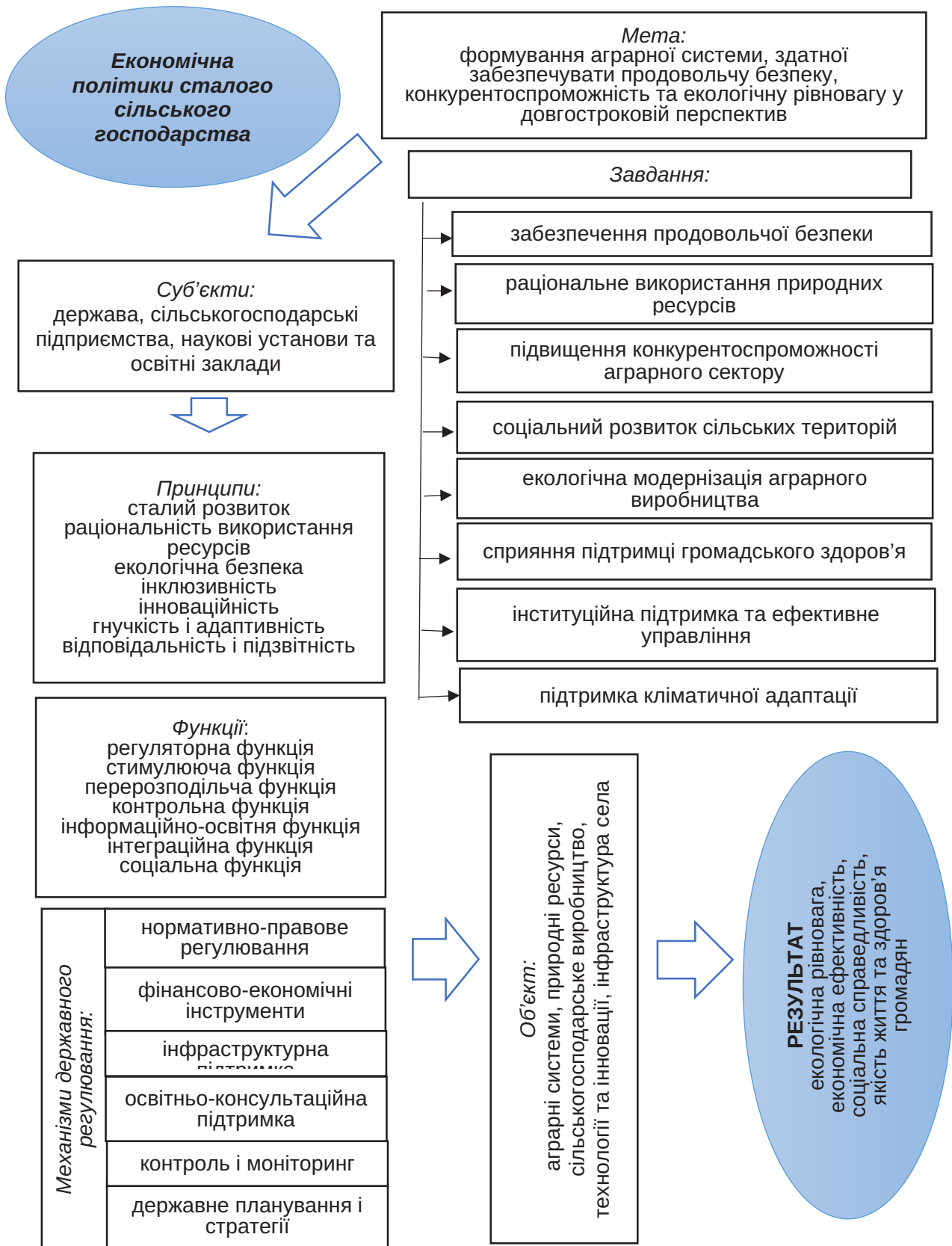

Рис. 1. Механізм реалізації економічної політики сталого сільського господарства

Джерело: сформовано автором на основі [3; 13; 15; 16]

Для реалізації цільових орієнтирів економічної політики сталого сільського господарства застосовується широкий спектр інструментів та механізмів, серед яких ключове місце посідають державні програми та стратегії, що можуть мати національний або регіональний масштаб, задають вектор розвитку, визначають пріоритети та регламентують конкретні заходи підтримки в таких сферах, як стимулювання органічного виробництва та адаптація до змін клімату.

Важливу роль у підтримці сталих практик відіграють фінансові інструменти. До них належать прямі субсидії, грантові програми та пільгове кредитування, що надаються аграрним виробникам для інтенсифікації впровадження екологічно дружніх технологій та здійснення інвестицій, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки та громадського здоров'я.

Окрім прямого фінансування, використовуються інструменти фіскального регулювання, зокрема податкові пільги, які можуть включати зниження або повне звільнення від певних видів оподаткування для екологічно відповідальних господарств, а також податкові кредити на інвестиції в екологічно орієнтоване обладнання.

Не менш важливими є регуляторні механізми, які включають встановлення обов'язкових екологічних стандартів та нормативів, запровадження систем сертифікації та маркування екологічно чистої сільськогосподарської продукції, а також процедури ліцензування та контролю за дотриманням екологічних вимог.

Для стимулювання сталого розвитку також залучаються ринкові механізми, такі як підтримка функціонування ринків органічної продукції, заохочення екологічно відповідальної поведінки споживачів через інформаційні кампанії та впровадження механізмів вуглецевого регулювання, що можуть приносити дохід за поглинання вуглецю.

Важливе значення має інституційна підтримка та міжсекторальна кооперація, що передбачає створення спеціалізованих державних установ та агентств, підтримку роз-

витку сільськогосподарських кооперативів та асоціацій, налагодження міжнародної співпраці для обміну досвідом та залучення ресурсів, а також активне залучення громадськості та неурядових організацій до процесів формування та реалізації відповідної політики.

Комплексне та узгоджене застосування всіх зазначених інструментів та механізмів є необхідною умовою для забезпечення ефективного розвитку сталого сільського господарства, досягнення економічної, екологічної та соціальної стійкості аграрного сектору.

Висновки. В результаті проведеного дослідження було обґрунтовано визначальну роль економічної політики сталого розвитку сільського господарства, з особливим акцентом на екологічній безпеці та громадському здоров'ї. Аналіз засвідчив, що ефективно застосування комплексу державних інструментів, включаючи екологічні стандарти, сертифікацію, фінансові стимули для екологічно дружніх практик та регуляторні механізми, є ключовим для мінімізації негативного впливу аграрного сектору на довкілля та зниження ризиків для здоров'я населення. Встановлено, що цілеспрямована економічна політика з екологічним вектором сприяє збереженню природних ресурсів, скороченню викидів парникових газів та підвищенню якості харчових продуктів.

Перспективи подальших досліджень у сфері сталого сільського господарства можуть включати поглиблений аналіз впливу конкретних екологічно орієнтованих інструментів економічної політики на стан довкілля та здоров'я населення в Україні. Важливим є вивчення ефективності механізмів екологічного контролю та моніторингу в аграрному секторі, а також розробка рекомендацій щодо їх удосконалення. Окремої уваги потребує дослідження взаємозв'язку між економічними стимулами для сталого сільського господарства та змінами в поведінці виробників сільськогосподарської продукції і споживачів, а також оцінка соціально-економічних наслідків впровадження екологічно сталих практик для громадського здоров'я та розвитку сільських територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Atkinson A. B., Stiglitz J. E. Lectures on public economics. New York : McGraw-Hill, 1980. XIII, 568 p.
2. Chauhan N., von Wehrden H. A critical analysis of the policy potential for sustainable agriculture in India. *Discover Sustainability*. 2025. Vol. 6. Article number: 233.
3. Čiegis R. Sustainable Agriculture: Economic Aspects. *Ekonomika*. 2004. № 68. P. 7–23.

4. De Gennaro, Bernardo C.; Forleo, Maria Bonaventura. Sustainability perspectives in agricultural economics research and policy agenda. *Agricultural and Food Economics*, Springer, Heidelberg, 2019. Vol. 7, Iss. 1, pp. 1–5.
5. Eucken W. Grundsätze der Wirtschaftspolitik. 7th ed. Tübingen : Mohr Siebeck, 2004. XIII, 415 S.
6. Garske B., Ekardt F. Economic policy instruments for sustainable phosphorus management: taking into account climate and biodiversity targets. *Environmental Sciences Europe*. 2021. Vol. 33. Article 56. URL: <https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/s12302-021-00499-7#Abs1> (accessed January 25, 2025)
7. Hoshide A. K. Sustainable development agricultural economics and policy: intensification versus diversification. *Sustainability*. 2023. 15(12). <https://doi.org/10.3390/su15129716>
8. Khangura R., Ferris, D., Wagg C., Bowyer J. Regenerative agriculture – A literature review on the practices and mechanisms used to improve soil health. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, № 3. <https://doi.org/10.3390/su15032338>
9. Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest, and Money. Cham : Palgrave Macmillan, 2018. 404 p.
10. Moldavan L., Pimenowa O., Wasilewski M., Wasilewska N. Sustainable development of agriculture of Ukraine in the context of climate change. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, № 13. <https://doi.org/10.3390/su151310517>
11. Prokopyshyn O., Polehenka M., Zhydovska N. Innovative strategies for Ukrainian agribusiness development in the postwar period. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series «AIC Economics»*. 2023. № 30. P. 33–37.
12. Shi Z., Ma L., Wang X., Wu S., Bai J., Li, Z., Zhang Y. Efficiency of agricultural modernization in China: Systematic analysis in the new framework of multidimensional security. *Journal of Cleaner Production*. 2023. Vol. 432. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.139611>.
13. Беляєв О.О., Бебело А.С., Діба М.І. Економічна політика: навч. посіб. вид. 3-тє, без змін. Київ : КНЕУ, 2007. 288 с.
14. Гончаров С.М., Кушнір С.М. Тлумачний словник економіста. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
15. Лагутін В.Д. Економічна політика держави: сутність, етапи, механізми. *Економічна теорія*. 2006. № 4. С. 16–26.
16. Москаленко О. Економічна політика держави як інструмент реалізації стратегічних цілей економічного розвитку. *Вісник ТНЕУ*. 2012. № 2. С. 46–56.
17. Юрій М.Ф. Людина і світ. Київ : Дакор, 2006. 460 с.

REFERENCES:

1. Atkinson, A. B., & Stiglitz, J. E. (1980). *Lectures on public economics*. Lectures on public economics. New York. McGraw-Hill, 568 p.
2. Chauhan, N., & von Wehrden, H. (2025). A critical analysis of the policy potential for sustainable agriculture in India. *Discover Sustainability*, 6, Article number: 233.
3. Ciegis, R. (2004). Sustainable agriculture: Economic aspects. *Ekonomika*, 68, pp. 7–23.
4. De Gennaro, Bernardo C.; Forleo, Maria Bonaventura (2019). Sustainability perspectives in agricultural economics research and policy agenda. *Agricultural and Food Economics*, Springer, Heidelberg, Vol. 7, Iss. 1, pp. 1–5.
5. Eucken, W. (2004). *Grundsätze der Wirtschaftspolitik* (7th ed.). Mohr Siebeck. XIII, 415 S.
6. Garske, B., & Ekardt, F. (2021). Economic policy instruments for sustainable phosphorus management: Taking into account climate and biodiversity targets. *Environmental Sciences Europe*, 33, 56. <https://doi.org/10.1186/s12302-021-00499-7>
7. Hoshide, A. K. (2023). Sustainable development agricultural economics and policy: Intensification versus diversification. *Sustainability*, 15(12), <https://doi.org/10.3390/su15129716>
8. Khangura, R., Ferris, D., Wagg, C., & Bowyer, J. (2023). Regenerative agriculture – A literature review on the practices and mechanisms used to improve soil health. *Sustainability*, 15(3), 2338.
9. Keynes, J.M. (2018). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Cham : Palgrave Macmillan, 404 p.
10. Moldavan, L., Pimenowa, O., Wasilewski, M., & Wasilewska, N. (2023). Sustainable development of agriculture of Ukraine in the context of climate change. *Sustainability*, 15(13), <https://doi.org/10.3390/su151310517>
11. Prokopyshyn, O., Polehenka, M., & Zhydovska, N. (2023). Innovative strategies for Ukrainian agribusiness development in the postwar period. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series «AIC Economics»*, (30), 33–37.

12. Shi, Z., Ma, L., Wang, X., Wu, S., Bai, J., Li, Z., & Zhang, Y. (2023). Efficiency of agricultural modernization in China: Systematic analysis in the new framework of multidimensional security. *Journal of Cleaner Production*, 432. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.139611>.
13. Bieliaiev, O. O., Bebelo, A. S., Dyba, M. I. (2007). *Ekonomichna polityka: navchalnyi posibnyk* [Economic policy] (3rd ed.). Kyiv: KNEU, 288 p. (in Ukrainian)
14. Honcharov, S. M., & Kushnir, S. M. (2009). *Tlumachnyi slovnyk ekonomista* [Economist's Dictionary]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury, 264 p. (in Ukrainian)
15. Lahutin, V. D. (2006). Ekonomichna polityka derzhavy: сутnist, etapy, mekhanizmy [Economic policy of the state: essence, stages, mechanisms]. *Ekonomichna teoriia*, 4, 16–26.
16. Moskalenko, O. (2012). Ekonomichna polityka derzhavy yak instrument realizatsii stratehichnykh tsilei ekonomichnoho rozvytku [State economic policy as a tool for realizing strategic goals of economic development]. *Visnyk TNEU*, 2, 46–56.
17. Yurii, M. F. (2006). *Liudyna i svit* [Human and the world]. Kyiv: Dakor. 460 p. (in Ukrainian).